Hr. 37. 7(16); KathāSaSāg. ii. 6. 57; MāliniT. 1. 16; ĪśānS'iPa. i. 1. 59; i. 35. 108; ii. 1. 108; आसीत्पङ्काङ्कमखिलं भूमण्डलमसञ्चरम् YogVā. iii. 48. 84; v. 4. 21; मम जगदखिलं वरोरु नाज्ञामिदमतिलङ्घ्य धृतिं मुहूर्तमेति PraboCan. 1. 13 (7. 15); °ब्रह्मविज्ञानेन कार्यभूतमखिलं जगद्विज्ञातं भवति VedāSaṁ. 78. 14; LakṣmīT. 1. 34; PārijāHa. 19; KaumuMi. 9. 2; वित्तमखिलं द्यूते मया योजितम् VairāS'.(Pa.) 31; कृत्वा प्रबुद्धकमलामखिलां त्रिलोकीमम्भोनिधेर्विशति गर्भमसाविदानीम् PrasaRā. 2. 32; TriṣaS'aPuC. i. 1. 156; ṢaḍdarSa.(Ha.) 6; तदुत्थमान्देन चलेन मध्यश्चेत्संस्कृत: स्पष्टतरस्तदा स्यात् । दलीकृताभ्यां प्रथमं फलाभ्यां ततोऽखिलाभ्यामसकृतत्कुजस्तु KaraṇaKu. 2. 15(11); VasiS. 2. 7; NyāyKu. 33. 3; MalliC. 1. 164; तां वाचं समुपास्महे…यत्परिपाकमेतदखिलं ब्रह्माण्डमाहुर्बुधा: CaturCin. iii(1). 2. 6; S'āliC. 6. 208; न विस्तरभयादुक्त: प्रपञ्चोऽखिल: PañcSā. 1. 14; S'ṛṅgāBhū. 7(4); TantrSa. 1. 122; **1 A ii** that in which nothing is left out, without remainder धर्मार्थावखिलौ हित्वा वनं मौढ्यात् प्रतिष्ठसे MahāBhā. xii. 8. 9; राज्ञश्च धर्ममखिलम् ManuSm. 1. 114; वेदोऽखिलो धर्ममूलम् ManuSm. 2. 6; TantrVā. 76. 20 (*on* i. 3. 2); अखिलासु कलासु वैचक्षण्यम् DaśKuC. 136. 2; क्षीरवारिसमाहारे हंस: क्षीरमिवाखिलम् PadmP.(Ra.) 1. 35; PāraS. 10. 48; 11. 187; उपनिषदखिला कार्यशेषे प्रमाणम् SaṁkṣeS'ā. 1. 35 (i. 113. 13); प्राणस्येव पराभूतो द्विषन्पाप्मासुरोऽखिल: BṛĀraUBhVā. i. 3. 189; i. 4. 741; LiṅgaP. i. 40. 38; सोऽयमखिलकलाकलापपारावारपारदृश्वा EI. xxii. 241. 73; निर्वर्त्याखिलमस्खलत्परिकरं तत्कर्म पौर्वाह्णिकम्…सुखेन गमयाञ्चक्रे कृती वासरम् UdaySuKa. 39. 28; स्वरपारायणं साङ्गमध्यगीयत तेऽखिलम् PāṇḍaC. 1. 586; AṇuBh. 314. 9 (*on* iv. 1. 17); **1 B i** each and every, without exception यात्यस्तं तत्र लोकव्यवहृतिरखिला S'atS'lo. 69; कर्त्रधीना क्रियाखिला BṛĀraUBhVā. iii. 4. 136; विधिरेव तु चोदनाखिला SaṁkṣeS'ā. 1. 403 (i. 300. 21); गन्ताखिल: गामुक: PariVṛ.(Sī.) 89. 11; आद्व्यणुकमखिलमवयवि…अवगतम् ĪśvaSi.(Yā.) 72. 16; लाक्षणिकमखिलं चित्रोक्ति: RasTa. 160. 5; विधिवाक्यमदृष्टार्थमखिलमत्रोदाहरणम् NyāyMāVi. 61. 19 (*on* ii. 1. 1); हेतौ ये…गुणा: । कार्येऽपि तेऽखिल(? ला) ज्ञेया: BhojanKu. 25. 20; **1 B ii** all श्रोतुमिच्छामि…। राजधर्मान्द्विजश्रेष्ठ चातुर्वर्ण्यस्य चाखिलान् MahāBhā. xii. 38. 1; xii. 58*. (3); वेदा: षडङ्गास्त्वखिला: सयज्ञा: VasiDS. 6. 4; अखिलान्यस्त्राण्युपशिक्षितुमिच्छामीत्युक्तवानसि KarṇaBhā. 9(5); सप्तार्णेनेश्वरं वाथ एकोच्चारेण शोधयेत् । मन्त्रा यतोऽखिलास्तस्मिन् पिण्डे तत्त्वानि चेश्वरे । इत्येवं विष्णुतत्त्वं तु व्यापकत्वेन संस्थितम् JayāS. 16. 49; AhirbuS. 1. 24; स्वाध्यायं श्रावयेत्पित्र्यं पुराणान्यखिलानि च MatsyaP. 17. 37; MārkP. 8. 19; जित्वाखिलान् विद्विषो वा(बा)लादित्यमहानृपेण…। प्रासाद: … भगवत: शौद्धोदने:…समुत्थापित: EI. xx. 43. 8; यत्र नित्यानि कर्माणि स्नानादीन्यखिलानि च PāraS. 1. 110; 10. 253; अखिला: । लिङ्गदेहाश्रिता ह्येते SvātmPra. 32; हित्वा कर्माखिला व्यक्तीरविशेषात्मतां व्रजेत् BṛĀraUBhVā. i. 4. 370; (Sambandha.) 1136; आत्मा…परित्यक्तोऽखिलैर्गुणै: NyāyMañ. ii. 77. 26; गुणयेत् । गुणकस्थानैरखिलैर्गुण्यस्थानानि सर्वाणि ĀryaSi. 15. 3 (143); TilaMañ. 20. 3; BṛNāraP. 8. 51; 9. 60; GaṇeP. i. 10. 11; अखिलानमरान् RāmāCam. 1. 16(2); कुम्भं भागेन कुर्वीत प्रासादेष्वखिलेष्वपि SamarāSū. 55. 13; KathāSaSāg. i. 1. 35; ĪśānS'iPa. i. 9. 33; नन्विदानीमखिलोऽपि जीवितो जन: PrasaRā. 5. 51(2); समुपयान्त्युदयं किमु गोलविन्न विषयेष्वखिलेष्वपि ते समा: Golā. 177. 31 (2. 7); चक्रे च चक्रवर्तित्वाभिषेकोऽस्याखिलैर्नृपै: TriṣaS'aPuC. i. 1. 813; KaraṇaKu. 9. 12(33); निर्दोषमाप्यतममप्यखिलै: सुवाक्यै: AnuVyā. 1A. 2 (1. 1); TattvVi. 1A. 5; नानोपायैर्जनो लक्ष्मीमखिलोऽप्यभिलष्यति PāṇḍaC. 1. 46; रागाङ्गाण्यखिलान्यपि SaṁgīRa. i. 19. 3 (1(1). 38); गणकगणसहस्रैरप्यशक्यो यदीय: कलयितुमखिलानां राशिरुच्चैर्गुणानाम् CaturCin. iii(1). 748. 3; NyāyKu. 179. 21; NityāṢoḍa. 2. 37; संमार्ष्टि ग्रहमित्येको ग्रह: शोध्य उताखिल: NyāyMāVi. 114. 8 (*on* iii. 1. 7); PāñcRāRa. 162. 16; AṇuBh. 208. 20 (*on* iii. 3. 2); श्रुत्वाखिलास्वपि ककुप्सु मृदङ्गनादान् HammīMaKā. 10. 44; PraboSu. 232; शास्त्रप्रचारमात्रान्नायं योगोऽखिलेषु देशेषु KandaCū. ii. 9. 33; एकसंस्कारयुक्तश्चेद् विप्र: स्यादखिलो जन: SarvaSiSaṁ. 4. 16; **2** all the remaining, all the rest एष नार्थविहीनेन शक्यो राजन् निषेवितुम् । अखिला: पुरुषव्याघ्र गुणा: स्युर्यद्यपीतरे MahāBhā. iii. 34. 46; एकान्ताश्रये विरुद्ध: तद्भेदिति(? नि) संदेहकृत् । संशयाद्धेत्वभावेऽपि साध्येऽकिञ्चित्करोऽखिल: PramāSaṁ. 3. 45; अत्रोच्यतेऽभिधासंज्ञ: शब्दस्यार्थप्रकाशने । व्यापार एक एवेष्टो यस्त्वन्योऽर्थस्य सोऽखिल: VyaktiVi. 28. 25; **3 A i** perfect, without fault, तथा ह्याचरतो धर्मो नृपते: स्यादथाखिल: MahāBhā. xii. 159. 10; ग्रह:…शुभदर्शनफलसहित: पुरुषं कुर्यात् … सुभगं प्रधानमखिलम् Sārā. 5. 33; NityoNi. 35. 14; **3 A ii** (Astrology) mild, gentle, not cruel रवि: स्थिरश्चरश्चन्द्र: कुज: क्रूरो बुधोऽखिल: NāraS. 5(0). 8; free from harshness [DBHS.]; **3 B** (Mathematics, Astronomy) calculable, correct शुध्यति कश्चिद्यदि दोरखिलं भुजयोगखण्डकत: । शुद्धे बाहोर्योगजखण्डे क्षेत्रं न तद्भवति ĀryaSi. 15. 64 (163); रूपशुद्धौ खिलोद्दिष्टं वर्गयोगो गुणो न चेत् । अखिले कृतिमूलाभ्यां द्विधा रूपं विभाजितम् । द्विधा ह्रस्वपदं ज्येष्ठं ततो रूपविशोधने । पूर्ववद्वा प्रसाध्येते पदे रूपविशोधने BījGa. 6. 78; SiddhāTaVi. 389. 13; **4** (L) गर्ह्य = despicable, NānārthāSaṁ. ii. 41. 3; Vaija. 254. 2.

अखिल (akhila) *adj.* ungentle [DBHS.]

अखिल (a-khila) *m.* **1 i** all तथा दुर्योधने पार्थे हते स्युरखिला हता: MahāBhā. 8. 575*(4); करोति च । कर्मस्थानखिलांश्चैव न विश्वसिति कस्यचित् MārkP. 68. 22; स्यात्किं तु सा प्रधानस्य सामान्यस्याखिलान्प्रति ĪśvaSi.(U.) 2. 39; सती…संस्तम्भयन्ती च वचोऽखिलानाम् BṛDharmaP. i. 37. 71; कारयामि च भवन्तमखिलस्यापि मान्यमिति मद्वचो निशम्य…मां पामर: प्रत्युवाच UdaySuKa. 33. 12; सर्वत्रानुगतत्वेन पृथगोंक्रियतेऽखिलै: AnuVyā. 1A. 8 (1. 1); भगवन् राममखिला: प्रशंसन्ति AdhyāRā. ii. 2. 2; धर्मोपदेशगुरुरित्यखिलान्प्रतार्य बाह्योपचारशतमातनुते नतभ्रू: Mukundā. 78; **1 ii** each and every, everything, everyone किञ्चिज्जनयति कुलालादिरखिल: ĀgaPrā. 17. 19; **2** conveyer or vehicle of Agni (अग्नि:) तद्वाहे रोहितोऽखिल: ParyāS'aRa. 1. 92.

अखिल (a-khila) *n.* **1 i** all नापि निश्चयजन्मास्ति तत एव वृथाखिलम् TattvSaṁ. 24; आत्मनीदमखिलं विलुलोके भावि भूतमपि यत्खलु लोके S'aṅkaDigVi.(Mā.) 3. 80; अर्हतामखिलं ज्ञातुम् SarvaSiSaṁ. 3. 9; **1 ii** each and every, everything, everyone एकं ब्रह्मैव नित्यं तदितरदखिलं तत्र जन्मादिभाक् TattvMu. 2. 16; वेदाखिलं नाविदितं ममाणु S'aṅkaDigVi.(Mā.) 16. 64; सुक्षेत्रवापितं ह्येतदखिलार्थस्य मेऽखिलम् । फलिष्यत्यमृतत्वेन PauṣkS. 30. 143; तस्मात् कूर्मविभागं तु विज्ञायाखिलमाचरेत् TantrRā. 5. 89; मयि कीदृक् च संप्रीति: केषामप्रीतिरेव वा । ममागुणैर्गुणैर्वापि गूढं संश्रुत्य चाखिलम् S'ukrNī. 1. 132; **2** that in which nothing is left out, without remainder अथाकथयच्च यथावृत्तमखिलं भण्डि: HarṣaC. 302. 18; यै: सौवर्णमिवाखिलं करुणया निर्मातुमभ्युद्यतै: CaturCin. i. 2. 1; यच्च श्रुतिविहितं तदखिलमपि यथाधिकारं हितम् NyāyPari. 511. 12; **3** the whole universe व्यञ्जयन्नेतदखिलं प्रादुरासीत्तमोनुद: ।…नारायण इति ख्यात: स एक: स्वयमुद्भभौ MatsyaP. 2. 27; न चापि सर्गसंहारस्थितिकर्ताखिलस्य य: । जितस्य तेन मे व्रीडा जायते ViṣṇuP. v. 30. 78; तेनेदमखिलं पूर्णं शङ्करेण SaurP. 2. 8; श्रीमत्परमशिवस्य…एवंविधमेव शिवादिधरण्यन्तमखिलमभेदेनैव स्फुरति PratyabhiHṛ. 8. 7(3); तस्याहमासं जठराज(ब्ज)कोशादानन्दमूर्तेरखिलस्य हेतु: BṛBrahmaS. i. 1. 20; किमु सर्वेश्वरस्यास्य ह्यपलापाद्यतोऽखिलम् AnuVyā. 24A. 4 (2. 2); **4 अखिलेन** (akhilena) *adv.* in its entirety, completely तत: शिखण्डी तत्सर्वमखिलेन न्यवेदयत् MahāBhā. v. 192. 26; तत्सर्वमखिलेनोक्तं ममाख्येयमनादृतम् Rāmā. i. 58. 9; इत्येतदखिलेनोक्तम् CaraS. ii. 8. 16; vi. 99. 4 (1941 Ed.); एषोऽखिलेनाभिहितो धर्म: सीमाविनिर्णये ManuSm. 8. 266; 8. 218; इत्येतदखिलेनोक्तमहन्यहनि वै मया KūrmaP. 592. 10 (2. 19)

अखिलकन्यका (akhila-kanyakā) *f.* all girls or maidens (हृदयानि) निकृन्तय तावन्मेऽखिलकन्यकान्वशमागतान् (? कन्यकानां वशमागतानाम्) ĪśānS'iPa. i. 35. 131(8)

अखिलकमलखण्ड (akhila-kamalakhaṇḍa) *n.* all the beds of lotuses अखिलकमलखण्डकमलिनीनां विनिद्रायमाणकमलकुड्मलविलोचनेषु … भ्रमरराजिषु … सा स्वप्नमद्राक्षीत् NalaCam. 3. 0(3)

अखिलकमलिनीमण्डल (akhila-kamalinīmaṇḍala) *n.* the entire group of lotus-plants वर्तन्ते कैरविण्योऽप्यखिलकमलिनीमण्डलस्पर्धयेव S'rīKaC. 12. 66.

अखिलकर्मन् (akhila-karman) *n.* **A** all the acts, the whole activity नृप:…तान्परिपप्रच्छ सुतस्य चेष्टितम् । गदताखिलकर्म तस्य वै PadmP. iv. 25. 2; मण्डलस्थोऽहमेवायं साक्षीवाखिलकर्मसु MāliniT. 9. 47; SāṁkhyaPraBh. 92. 15 (*on* 3. 14); **B** all religious acts, ritual activity भोगेच्छो: साधनं सा तु न योग्याखिलकर्मसु BrahmāṇḍP. iii. 8. 22; हानिर्नोऽखिलकर्मणाम् । नित्यनैमित्तिकानां तु MārkP. 61. 48; देवि…। त्वं व्याहृतित्रयमिहाखिलकर्मसिद्ध्यै SkandP. iv. 49. 61; **C** all (past) deeds of an individual self मुनि:…ददौ दैगम्बरीं दीक्षां हतयेऽखिलकर्मणाम् BṛKathāK. 4. 68; मयोक्तमिदं शुभम् । अनुतिष्ठन्ति ये सर्वे मुक्तास्तेऽखिलकर्मभि: GaṇeP. ii. 139. 31; गुरुर्मे … अखिलकर्माण्यन्तरायाणि हत्वा दिशतु परमतत्त्वोद्धारमोक्षं स एव S'aṅkaVi.(Ā.) 281. 13; समाधिनानेन समस्तवासनाग्रन्थेर्विनाशोऽखिलकर्मनाश: ViveCū. 365; VīraMi. 887. 2 (*on* 3. 162); **D** all pharmaceutical preparations or medical treatment नवान्येव हि योज्यानि द्रव्याण्यखिलकर्मसु S'ārṅgaS. i. 1. 44 = BhāvPra.(Bhā.) vi. 1. 105.

अखिलकर्मातीत (akhilakarmātīta) *adj.* beyond all activities स एव कालातीत: स एवाखिलकर्मातीत: TripāMaNāU. 360. 3(1)

अखिलकलनादृष्टि (akhilakalanā-dṛṣṭi) all the mental functions forming the cognitions शमाभोगीभूतास्वखिलकलनादृष्टिषु पुर: । समं याति स्वान्त:करणघटना YogVā. ii. 12. 21 (comm. अखिलकलनादृष्टिषु समस्तबुद्धिवृत्तिषु)